

Bamberská aféra: Jak Miloš Zeman udělal z obřího průšvihu cestu do premiérského křesla

Sliby za miliony, záhadný Čechošvýcar a pět schůzek, které měly zůstat utajeny. Aféra Bamberg ukázala, jak Miloš Zeman dokázal udělat politickou přednost i z průšvihu, který ho měl zničit.

V roce 1995 se sociální demokracie pod vedením Miloše Zemana sice drala k moci a sbírala politické body, ale zároveň trpěla nedostatkem peněz. Stranická pokladna byla po vleklých sporech o sídlo strany v Lidovém domě téměř prázdná a do nadcházejících parlamentních voleb zbývala jen krátká doba. Právě v této atmosféře finanční tísně se zrodil plán na neobvyklou schůzku za hranicemi České republiky.

Miloš Zeman v doprovodu místopředsedy Karla Machovce a poslance Jaroslava Vlčka vyrazil do bavorského města Bamberg. V tamním hotelu se setkali s čechošvýcarským podnikatelem Janem Vízkem. Ten nabízel řešení problémů opoziční party v podobě astronomické finanční injekce ve výši několika set milionů korun a souboru kompromitujících materiálů na představitele tehdejší vládní koalice ODS a ODA. Na oplátku požadoval příslib, že jeho lidé získají po případném volebním vítězství vlivná křesla ve státní správě a ve vládě.

Televizní výbuch a legendární vyražení dveří

Veřejnost se o utajovaných bavorských setkáních dozvěděla až v březnu 1998, kdy investigativní pořad Nadoraz České televize přinesl o schůzkách detailní svědectví. Do předčasných parlamentních voleb v té době zbývaly pouhé tři měsíce a odhalení působilo jako dokonale časovaný politický granát. Miloš Zeman reagoval okamžitě. Před televizními kamerami odmítl jakýkoliv obchod s vlivem a prohlásil, že si na setkání sice pamatuje, ale s psychopatem Vízkem po pěti minutách vyrazil dveře.

Toto tvrzení se však velmi rychle ukázalo jako nepravdivé. Novináři postupně rozkryli, že nešlo o jediné pětiminutové setkání, ale o sérii celkem pěti schůzek na různých místech. Postupně vyšlo najevo, že existují ručně psané zápisy z jednání i návrh memoranda o dlouhodobé spolupráci. Zeman byl nucen strategii okamžitě změnit. Přiznal více setkání, ale veškerá obvinění odmítl jako rozsáhlou zpravodajskou hru, spiknutí České televize, rivalů z Unie svobody a bývalých příslušníků Státní bezpečnosti.

Muž ze Švýcarska a podivné dokumenty

Klíčová postava celého případu, Jan Vízek, byla pro veřejnost i politiky téměř neznámou figurou. Československý emigrant ze srpna 1968 vystupoval v 90. letech v Praze jako úspěšný zahraniční investor. Sliboval nákupy státních budov, sítě lékáren i pasivní radiolokátory. Později se ukázalo, že šlo o klasického politického dobrodruha, jehož finanční garance z rakouských bank byly bezcennými papíry. Při vyšetřování se dokonce ukázalo, že Vízek měl v minulosti těžkou autonehodu a ve Švýcarsku byl později soudně prohlášen za duševně nemocného.

Případ komplikovaly i samotné důkazy. Když Vízek předal novinářům německy psané memorandum se závazkem ČSSD dosadit jeho lidi do vládních funkcí, policejní expertizy prokázaly, že jde o falzifikát. Podpisy stranických špiček byly na dokument dodatečně nakopírovány z jiného zápisu. Zůstala však zásadní otázka, o čem přesně politici sociální demokracie s pochybným podnikatelem během pěti schůzek jednoduše vyjednávali a co mu v soukromí slíbili.

Tlak na novináře

Protiofenzíva Miloše Zemana nebyla vedena pouze slovně v médiích. Předseda ČSSD podal trestní oznámení pro podezření ze sabotáže a zatahoval do celé věci nejvyšší ústavní činitele i Bezpečnostní informační službu. Zeman veřejně tvrdil, že tajná služba potvrdila organizaci aféry bývalou StB. Oficiální místa i mluvčí prezidenta Václava Havla však takové výklady mírnili a upozorňovali, že Zeman interpretuje zprávy tajných služeb po svém.

Následky kauzy dopadly s plnou tvrdostí na ty, kteří na ni upozornili, nebo se v ní ocitli jako svědci. Pořad Nadoraz České televize čelil masivnímu politickému tlaku a nedlouho po odvysílání kauzy skončil. Bývalý místopředseda ČSSD Karel Machovec, který pravdivost schůzek na rozdíl od Zemana nepopíral, byl na přání stranického šéfa vyškrtnut z volitelného místa na kandidátce. Volební manažer strany tak zaplatil za to, že se držením původní verze nevešel do oficiální stranické linie o spiknutí.

Vyšetřování a zapomenutý svědek

Policie i civilní kontrarozvědka věnovaly aféře značnou pozornost, ale vyšetřování postupně narazilo na neprostupnou zeď. Klíčového aktéra Jana Vízka se vyšetřovatelům nikdy nepodařilo oficiálně vyslechnout. Švýcarské úřady opakovaně oznamovaly, že se podnikatel nachází v psychiatrické léčebně a jeho zdravotní stav výslech neumožňuje. Bez Vízkovy výpovědi nebylo možné prokázat spáchání trestného činu politické korupce a vyšetřovatelé museli případ odložit.

Díky mlčení hlavního svědka a nejasnostem kolem pravosti memoranda se hlavním výkladem událostí stala verze Miloše Zemana. Kauza vyzněla do ztracena a přestala plnit přední strany novin. Otázky týkající se toho, zda ČSSD získala od Vízka informace o černých kontech ODS ve Švýcarsku, které na podzim 1997 přispěly k pádu vlády Václava Klause, zůstaly bez jasných odpovědí.

Politik, na kterém nic neulpí

V červnu 1998, pouhé tři měsíce po vypuknutí skandálu, vyhrála ČSSD parlamentní volby se ziskem 32 % hlasů. Miloš Zeman zamířil do Strakovy akademie jako předseda menšinové vlády. Aféra, která by v standardním prostředí znamenala okamžitý konec kariéry jakéhokoliv vysokého politika, byla definitivně překryta reálným politickým úspěchem. Zeman ukázal neobyčejnou schopnost ustát i ty největší diskreditační vlny.

Aféra Bamberg vstoupila do české politické historie jako učebnicový příklad zvládnutí krizové komunikace útokem. Miloš Zeman tehdy definoval styl, který v následujících desetiletích využíval opakovaně. Základem úspěchu bylo striktní odmítnutí pochybení, označení kritických médií za účastníky spiknutí, vytvoření nepřehledné mlhy a trpělivé spoléhání na to, že pozornost veřejnosti postupně opadne. Tato taktika z bavorského motelu se od té doby stala běžným nástrojem české politiky.

